
LJILJANA BABIĆ

KNJIŽEVNI PREGLED

MEĐUNARODNI ČASOPIS ZA SAVREMENU
KNJIŽEVNOST¹⁾

Književni pregled, jedan od najpoznatijih američkih časopisa, ako ne i jedan od najpoznatijih u svetu, u svom poslednjem broju donosi zapažen izbor ogleada, pripovedaka i poezije. U stvari, ovaj broj je posvećen stvaraocima tzv. američkih etničkih manjina koji su proslavljali i proslavljaju američku književnost. U tom smislu, posebno bismo se osvrnuli na ogled „Etnički aspekti američke književnosti”, u kojem nas Čarls Angof (Charles Angoff), urednik časopisa, već na samom početku upoznaje sa svojom osnovnom koncepcijom, svi ostali prilozima — pripovetke i pesme — služe kao bogata ilustracija autorovih tvrđenja.

Već od 1900, kaže Angof, američka književnost postoji kao irsko-američka, nemačko-američka, jevrejsko-američka, švedsko-norveško-američka, italijansko-američka i crnačko-američka. Kao strogi kontrast engleskoj, homogenoj književnosti, dotle neki osiromašeni, uzdrmani narodi Evrope vrše pravu invaziju u SAD — kao što je to bio slučaj, recimo, sa Nemicima i Ircima 1848, sa Jevrejima od 1890—1920. itd. — u potrazi za boljim sutra. Stoga, ako književnost predstavlja pravo ogledalo nacije, ovi i ovakvi nacionalni prodori, usloveli su neku vrstu iskrivljene slike američke književnosti.

Istina je da su se pridošlice pretopile u Amerikance, kaže autor, ali samo periferno. Drugim rečima, Amerika im je dala temu, odredila im šta i o čemu da pišu, ali su „totalitet, metafizika i melodija determinisani drugde i ranije”. Polazeći od istorijskog momenta iz 1776, kad je došlo do raskidanja britanskih okova, određene kolonije, u periodu između 1815—1890, krenule su u osvajanje novog kontinenta, zaposedajući određene punktove. O tom mukotrpnom traženju novih domova, a pre svega o beznađu ljudi u drugoj domovini, osvedočeno i ubedljivo su pisali Vila Kejter (Willa Cather)

¹⁾ THE LITERARY REVIEW, An International Journal of Contemporary Writing, 1976. vol. 19, no. 4.

u *Mračnim sudbinama* (Obscure Destinies) i Karl Sandberg (Carl Sandburg) u *Pričama iz Rutabage* (The Rootabaga Stories).

Posle građanskog rata, sukoba Severa i Juga, nacija je postala homogenija, no sastavljena od Iraca (u Bostonu), Jevreja (u Njujorku) Jermena (u Bostonu, Detroitu, Kaliforniji), od Šveđana, Norvežana i Nemaca (u Viskonsinu, Minesoti i Illinoisu) i od Slovena (u Nebraski i Ajovi). Pri tom autor tvrdi da američka književnost i dalje postoji kao izraz posebnih etničkih grupa, izuzimajući jedino period tzv. zlatnog doba između 1815—1890.

Prelazeći na činjenice koje se odnose na književnost kao posledicu velike imigracije, Angof pominje slavne irske stvaraoce kao što su F. Skot Fitodžerald (F. Scott Fitzgerald), Džejms Farel (James T. Farrell), Judžin O'Nil (Eugene O'Neill) i Džordž Keli (George Kelly). Dalje, tu je i nemački doprinos, u piscima kao što su Teodor Drajzer (Theodore Dreiser), Džon Stajnbek (John Steinbeck), Konrad Rihter (Conrad Richter) i Džejms Gibon Haneker (James Gibbon Huneker). Od Jevreja se pominju Henri Rot (Henry Roth), Ben Heht (Ben Hecht), Sidni Hauard (Sidney Howard), Ajrvin Šo (Irvin Shaw), Džordž Džin Natan (George Jean Nathan); od Norvežana autor ističe Martu Ostenso (Martha Ostenso), od Šveđana Karla Sandberga (Carl Sandburg), a od Jermena Vilijama Sarojana (William Saroyan). Naravno, tu je i Džon Dos Pasos (John Dos Passos) kao španski „produkt”, kao i predstavnici američkih Crnaca, najbrojnije etničke manjine, na čijem čelu su Džejms Veldon Džonson (James Weldon Johnson), Ričard Rajt (Richard Wright), Džejms Baldwin (James Baldwin) i Gvendolin Bruks (Gwendolyn Brooks).

Zaključak ovog oglada sastoji se u autorovom tvrđenju da će u budućnosti nasleđe engleskog života, zauvek iščeznuti. Budući da je raznovrsni nacionalni sastav američkog života vremenom postajao sve homogeniji — ugrađujući svoje bogatstvo u američku opštu kulturu, posebno u književnost — autor na kraju oglada otvoreno izjavljuje da bi obnovljeni zakon o imigraciji iz 1920, možda otvorio vrata ljudima koji bi doneli kulturno osveženje. Ipak, u takvom stavu, koji politički i egzistencijalno zastupa i opravdava, Angof zazire od ovog postupka i na kulturnom planu, postavljajući otvoreno pitanje da li je to istovremeno i prava ideja vodilja po principu „e pluribus unum”.

Najzad, pored Angofovog uvodnog ogleđa, za razumevanje poruke ovog broja časopisa zanimljivi su i prilozi koji služe kao dokazni

materijal teze o književnim predstavnicima američkih etničkih manjina. Od pripovedača se pominju Roberta Kasan (Roberta Kassan), poznata kao dečji pripovedač, Hari Roskolenko (Harry Raskolenko), novinar, romanopisac, pesnik, i Judžin Ziler (Eugene Ziller), poznat po zbirci pripovedaka *Na ovom svetu* (In This World). Od pesnika istaknuto mesto zauzimaju Bendžamin Apel (Benjamin Appel), poznat i kao romanopisac, Teodor Halaki (Theodore Halaki), rođen u Grčkoj, a sada živi u SAD, poznat je i kao pisac scenarija, a Kerol Hebald (Carol Hebald), nekih 12 godina je bila glumica na Brodveju, pre nego što je postala pesnik i pripovedač. Ernest Krol (Ernest Kroll), najzad, bavio se novinarstvom, pre nego što je postao autor tri pesničke zbirke.

